

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ЗВІТ

Центру надання методичної допомоги
та координації волонтерської руху адвокатів
з правового захисту військовослужбовців

за 2024 рік

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЦЕНТР

Згідно з розпорядженням Голови НААУ, РАУ від 28 квітня 2022 року №60 при Національній асоціації адвокатів України був створений Центр надання методичної допомоги та координації волонтерської руху адвокатів з правового захисту військовослужбовців з метою забезпечення ефективної співпраці зі Збройними Силами України з питань правничої допомоги військовослужбовцям та розвитку волонтерського проекту адвокатів з правничого захисту військовослужбовців.

2. СКЛАД КОМІТЕТУ

Склад Комітету, затверджений розпорядженням Голови НААУ, РАУ від 28 квітня 2022 року №60, зі змінами, відповідно до розпорядженням Голови Національної асоціації адвокатів України, Ради адвокатів України №160 від 9 жовтня 2024 року.

Голова Центру: Романенко Ярослав Михайлович

Члени:

1. Кухар Олексій Іванович
2. Красник Вадим Володимирович
3. Маловацький Олексій Володимирович
4. Колесников Ігор Валерійович
5. Грушко Світлана Віталіївна
6. Кушнір Богдан Сергійович
7. Поліщук Вікторія Віталіївна
8. Мандрик Владислав Володимирович
9. Кириленко Андрій Володимирович
10. Отрох Алла Володимирівна
11. Глазов Олег Володимирович
12. Гулієв Фархад Давидович

3. ПРОВЕДЕНІ ЗАСІДАННЯ ЦЕНТРУ ПРОТЯГОМ 2024 РОКУ

У 2024 році Центр провів 5 засідань. Обговорювали важливі питання щодо розвитку волонтерського проєкту адвокатів із правничого захисту військовослужбовців. Також проходили робочі зустрічі Центру з організаційних питань щодо проведення круглого столу та заходів, до яких залучалися представники Міноборони, Апарату Головнокомандувача та Держприкордонслужби.

4. ПРОВЕДЕНІ ЗА ІНІЦІАТИВОЮ ЦЕНТРУ ЗАХОДИ ПРОТЯГОМ 2024 РОКУ

27 вересня у НААУ пройшов вебінар на тему **“Можливості судово-медичної експертизи при проходженні ВЛК”**. Одним зі спікерів заходу стала лікар, **судово-медичний експерт Наталія Ергард**, яка розповіла про аспекти підтвердження встановленого діагнозу в осіб, які проходять ВЛК. Зокрема, вона звернула увагу на те, як трактуються ВЛК діагнози, які не підтверджені об'єктивними методами дослідження, навела приклади найбільш розповсюджених діагнозів, коли недостатньо детальний опис лікарями рентгенологічної картини патологічного процесу дає підстави ВЛК спекулювати та приймати завідомо неправильне рішення щодо ступеня придатності військовозобов'язаного до військової служби.

Також Н. Ергард розповіла про випадки з практичної діяльності, коли висновок судово-медичного експерта став підставою для повторного проходження ВЛК та визнання особи непридатною до військової служби. **Член Центру Ігор Колесников** акцентував увагу, що в умовах збройної агресії права людини, гарантовані Конституцією, та виконання обов'язку із захисту країни набули ще важливішого значення.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/gcxlha>.

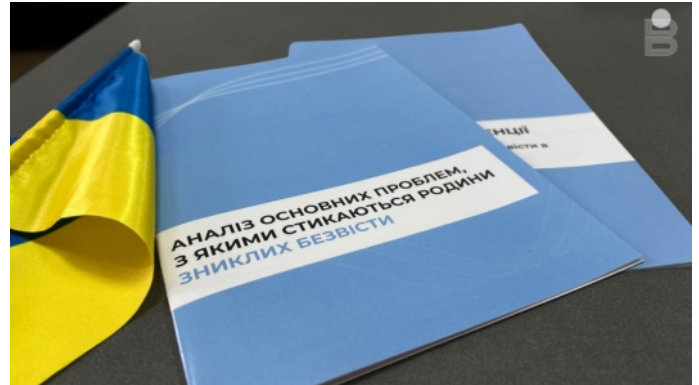

5. ЗАХОДИ (КРУГЛІ СТОЛИ, КОНФЕРЕНЦІЇ, ФОРУМИ ТОЩО), УЧАСТЬ У ЯКИХ ВЗЯЛИ ЧЛЕНИ ЦЕНТРУ

4 вересня голова Центру **Романенко Ярослав** взяв участь у конференції **“Захист прав родин зниклих безвісти в Україні: реалії та перспективи”**, присвяченій Міжнародному дню зниклих безвісти, організованій Громадською організацією «Юридична сотня». Метою конференції є об'єднання зусиль державних органів, громадських організацій, міжнародних експертів та родин безвісти зниклих для розробки ефективної системи підтримки та допомоги, спрямованої на вирішення проблем, пов'язаних із пошуком зниклих осіб та забезпеченням прав родин зниклих безвісти.

Конференція спрямована на:

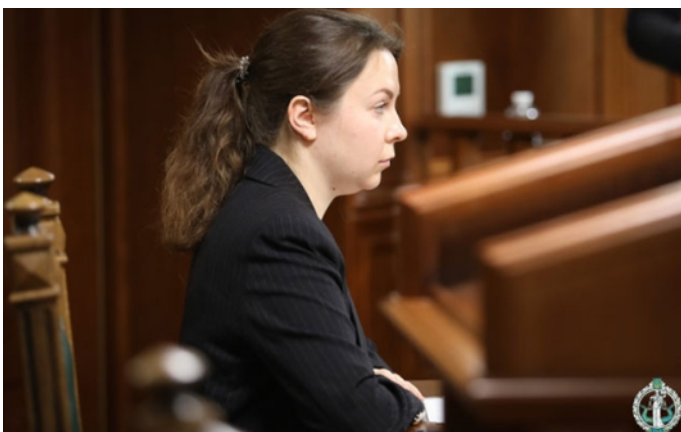
- аналіз основних проблем, з якими стикаються родини зниклих безвісти, на основі попередніх зустрічей та досліджень;
  - обмін досвідом і знаннями, щодо методів та підходів до юридичної і соціальної підтримки родин зниклих безвісти;
  - розроблення спільних стратегій для покращення співпраці між різними організаціями та державними структурами з метою забезпечення прав і гарантій родинам зниклих безвісти військовослужбовців;
  - обговорення питань захисту прав родин зниклих безвісти, а також перспектив вдосконалення системи державної підтримки, включаючи правову допомогу, соціальну та психологічну підтримку;
  - розроблення рекомендацій для роботи надалі з родинами зниклих безвісти військовослужбовців, спрямованих на поліпшення законодавчої бази та впровадження ефективних механізмів підтримки.
- Конференція стала значущим кроком у створенні комплексного підходу до вирішення проблем, з якими стикаються родини зниклих безвісти військовослужбовців.

6. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, КОМЕНТАРІ, РЕКОМЕНДАЦІЇ ТОЩО), ОПУБЛІКОВАНІ НА САЙТІ НААУ

25 червня на сайті НААУ опублікована новина **“Спадкування пенсій військовослужбовців: як гарантувати право на соцзахист?”**. Конституційний Суд перевіряє конституційність припису Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» про спадкування сум пенсій, що підлягали виплаті пенсіонерів.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/cmlcqa>.

2 липня на сайті НААУ опублікована стаття члена Центру Алли Отрох **“Що заважає спадкуванню військових пенсій?”**. Конституційне право громадянина на соціальний захист обумовлює позитивний обов'язок держави запровадити механізми реалізації цього права. Гарантоване Основним Законом право громадян на соціальний захист має абсолютний характер і не може бути обмежене. Водночас спірні положення Закону не свідчать про те, що держава виконала свій обов'язок щодо соціального захисту громадян у повному обсязі. Крім іншого, важливо акцентувати увагу на тому, що питання заміни сторони виконавчого провадження на стадії виконання судового рішення окремо врегульовано ст. 379 КАС (у редакції, чинній на момент звернення з відповідною заявою).

Встановлено, що у разі вибуття однієї зі сторін виконавчого провадження за поданням державного виконавця або за заявою заінтересованої особи суд, який розглядав справу як суд першої інстанції, замінює сторону виконавчого провадження її правонаступником. Насамперед на стадії примусового виконання судового рішення як завершальної стадії судового провадження передумовою для заміни сторони виконавчого провадження її правонаступником є звернення до суду, що розглянув справу, державного виконавця або заінтересованої особи. Згідно зі ст. 15 Закону України «Про виконавче провадження» сторонами у виконавчому провадженні є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ. У разі вибуття однієї зі сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/aqkiom>.

3 вересня член Центру **Вікторія Поліщук** підготувала матеріал для рубрики «Захист військових». Сьогодні українські військові ризикують життям і здоров'ям, захищаючи державу від зовнішнього агресора. Тому вони як ніхто інший заслуговують на належну винагороду. Крім іншого, адекватне грошове забезпечення підвищує моральний дух військовослужбовця і мотивацію до служби. Механізм та умови виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам визначається Порядком, затвердженим наказом Міністерства оборони України від 07.06.2018 №260.

Зокрема, ним визначено, що грошове забезпечення має три складові:

- щомісячні основні види грошового забезпечення;
- щомісячні додаткові види грошового забезпечення;
- одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/bmtpwi>.

10 вересня на сайті НААУ опубліковано матеріал для рубрики «Захист військових» **7 випадків, коли військовослужбовцю не платять грошове забезпечення**. Держава гарантує військовослужбовцям достатнє грошове забезпечення в обсязі, що відповідає умовам військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів. Утім у деяких випадках кошти можуть і не виплачувати. Їх вичерпний перелік чітко визначений у п. 15 розділу I Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 07.06.2018 №260.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/jroajj>.

25 вересня на сайті НААУ опубліковано матеріал рубрики «**Захист військових**» підготовлений **Вікторією Поліщук**, членом Центру. «Відмовляючись від служби у збройних силах з міркувань совісті, особа має продемонструвати наявність у неї глибоких, щирих та послідовних релігійних переконань певними даними, крім власних слів і тверджень близьких осіб (інформацією про публічні висловлювання у минулому такої світоглядної позиції, участь у суспільних рухах пацифістської спрямованості тощо)».

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/jjawvu>.

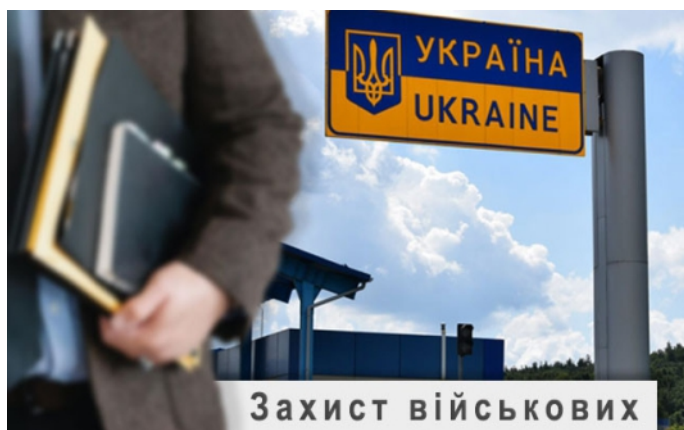
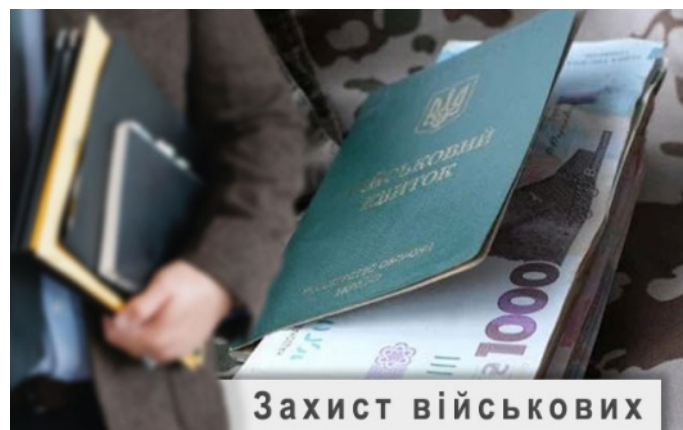

2 жовтня на сайті НААУ опубліковано **матеріал рубрики «Захист військових»** підготовлений **Світланою Грушко**, членом Центру. Відповідно до ст. 8-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовці мають право на виїзд за кордон. Утім для цього потрібно отримати дозволи від командування та пройти певну процедуру. Згідно з пунктом 2-15 Правил перетинання державного кордону громадянами України (постанова Кабміну від 27.01.1995 №57) пропуск військовослужбовців через державний кордон здійснюється уповноваженими особами Держприкордонслужби на підставі прийнятих міністром оборони, керівником іншого утвореного відповідно до закону військового формування, керівником правоохоронного органу спеціального призначення, керівником розвідувального органу рішень щодо виконання завдань у сфері безпеки і оборони. Це означає, що керівникам військових формувань надано право давати дозвіл на виїзд за межі України.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/seytny>.

17 жовтня на сайті НААУ опубліковано **матеріал рубрики «Захист військових»** підготовлений **Вікторією Поліщук**, членом Центру. Посадовий оклад є одним із трьох основних видів грошового забезпечення військовослужбовця. Його розмір залежить від займаної посади і визначеного тарифного розряду. Правила обрахунку посадового окладу регламентовані розділом II Порядку виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затвердженого наказом Міноборони від 07.06.2018 №260.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/xdchil>.

25 жовтня на сайті НААУ опубліковано **матеріал рубрики «Захист військових»** підготовлений **Вікторією Поліщук**, членом Центру. Правила виплати регламентуються постановою Кабміну від 30.08.2017 №704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» та Порядком виплати грошового забезпечення військовослужбовцям Збройних Сил України та деяким іншим особам, затвердженим наказом Міністерства оборони України від 07.06.2018 №260.

Військовослужбовцям (крім військовослужбовців строкової військової служби) щомісяця виплачується надбавка за особливості проходження служби в розмірах до 100 відсотків посадового окладу, окладу за військове звання та надбавки за вислугу років залежно від складності та важливості виконуваних обов'язків.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/wggfzx>.

5 листопада член Центру Вікторією Поліщук підготовлений матеріал до Матеріалу рубрики «Захист військових», **“Нюанси стягнення військовослужбовцем компенсації за неотримане речове майно”**. Військовослужбовці, які звільняються в запас або відставку, за їхнім бажанням отримують речове майно, яке не було отримане під час проходження служби, або грошову компенсацію за нього, виходячи із закупівельної вартості такого майна, за цінами, що діють на час звільнення. Грошова компенсація виплачується військовослужбовцям за місцем військової служби за їхнім рапортом (заявою) на підставі наказу командира (начальника) військової частини, територіального органу, територіального підрозділу, закладу, установи, організації, а командирам (начальникам) військової частини – наказу старшого командира (начальника). У рапорті потрібно зазначити розмір грошової компенсації на підставі довідки про вартість речового майна, що належить до видачі, оригінал якої додається до відомості щодо виплати грошової компенсації.

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/smpptv>.

7. ОПУБЛІКОВАНІ ДАЙДЖЕСТИ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

У Центрі проаналізували судову практику за 2024 рік з питання зникнення безвісти військовослужбовців. Документ містить огляд семи рішень Касаційного цивільного суду та Касаційного адміністративного суду у провадженнях, що стосувалися визнання особи померлою, встановлення факту смерті, фату зниклого безвісти, факту проживання однією сім'єю, а також визнання бездіяльності протиправною.

Повністю огляд **«Зникнення безвісти військовослужбовців: аналіз судової практики за 2024 рік»**, підготовлений членом Центру **Вікторією Поліщук**, можна переглянути за [посиланням](#).

Центр у співпраці з Комітетом НААУ з питань трудового права підготував Дайджест правових позицій Верховного Суду щодо соціальних прав військовослужбовців та членів їхніх родин за **2024 рік**. Документ охоплює 29 постанов Касаційного цивільного суду та Касаційного адміністративного суду. Висновки, зроблені суддями Верховного Суду, стосуються таких питань, як:

- виплата додаткової грошової допомоги;
- виплата додаткової винагороди;
- встановлення факту відмови від отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця у період дії воєнного стану;
- перерахунок одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця;
- підсудність установа факту родинних відносин з військовослужбовцем;
- непроведення повного розрахунку при звільненні;
- невиплата пенсії, яка нарахована за рішенням суду;
- компенсація за неотримане речове майно
- відмова у призначенні пенсії.

Детальніше з напрацюваннями можна ознайомитися за [посиланням](#).

8. ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРУ У СФЕРІ АНАЛІЗУ ЗАКОНОПРОЕКТІВ, ЗАУВАЖЕНЬ, ПРОПОЗИЦІЙ, РЕКОМЕНДАЦІЙ, ЕКСПЕРТНИХ ДУМОК

На прохання голови Комітету Верховної Ради з питань правоохоронної діяльності Сергія Іонушаса у Центрі підготували пропозиції та зауваження до урядового проекту Закону [№10379](#) від 25.12.2023 **«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за військові правопорушення»**.

Документ було розроблено у зв'язку з необхідністю удосконалення організаційно-правових засад комплектування Збройних Сил України та посилення відповідальності за військові порушення.

Зокрема, проектом пропонується внесення до КУпАП змін щодо збільшення штрафів за порушення призовниками, військовозобов'язаними, резервістами правил військового обліку (ст. 210) та за порушення законодавства про оборону, військовий обов'язок і військову службу, мобілізаційну підготовку та мобілізацію (ст. 210-1).

У НААУ критично поставилися до таких ініціатив, оскільки вони не забезпечать досягнення задекларованих цілей. Ані чинна редакція норм, ані запропоновані зміни не передбачають:

- деталізації діянь, за вчинення яких передбачається відповідальність. Це ускладнює належну правову кваліфікацію за відповідними складами правопорушень;
- належного визначення спеціального статусу суб'єкту правопорушення залежно від того чи іншого діяння як підстави притягнення до відповідальності;
- диференціації видів та розміру стягнення залежно від суб'єкта правопорушення.

У зв'язку із цим у НААУ нагадали, що відповідно до частини першої статті 33 КУпАП при накладенні стягнення повинні враховуватися характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність.

А запропоноване кратне збільшення розміру штрафу без удосконалення засад притягнення до відповідальності в контексті статей 210 та 210-1 КУпАП не відповідає меті законопроекту, адже не забезпечує досягнення поставлених цілей.

Більш докладно з цими та іншими зауваженнями і пропозиціями Центру надання методичної допомоги та координації волонтерського руху адвокатів з правового захисту військовослужбовців НААУ до проекту №10379 можна переглянути за [посиланням](#).

Детальніше за посиланням: <http://surl.li/nokdkj>.

2 грудня член Центру **Богдан Кушнір** взяв участь в засіданні робочої групи з доопрацювання до другого читання проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу громадських об'єднань ветеранів війни» (реєстр. №11123 від 25.03.2024). Під час обговорення були підняті питання, пов'язані з реєстрацією громадських об'єднань ветеранів війни та визначенням таких організацій.

Громадські об'єднання ветеранів війни – неприбуткові громадські організації та спілки, які зареєстровані відповідно до вимог законодавства та утворені з метою захисту прав і свобод, задоволення суспільних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни та членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

Засновниками громадських об'єднань ветеранів війни можуть бути громадські організації та спілки ветеранів війни що є юридичними особами приватного права, та фізичні особи зокрема ветерани війни, члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни та члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

Членами (учасниками) громадськими об'єднаннями ветеранів війни можуть бути фізичні особи зокрема ветерани війни, члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни та члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.

Членство в громадських об'єднаннях ветеранів війни є фіксованим.

Інші особи, ніж визначено абзацом третім цієї статті, можуть бути членами в громадських об'єднаннях ветеранів війни, за умови що їх кількість у такому об'єднанні не перевищує 20 відсотків загальної чисельності фізичних осіб, які є членами об'єднання.

1. В абзаці другому підпункту 2 пункту 1 розділу I законопроекту слова «Захисників і Захисниць України» замінити словами «Захисників і Захисниць України, і до складу яких входять, у тому числі ветерани війни, члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни або члени сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України».

Обґрунтуванням цього є таке. Цією поправкою пропонується визначити обов'язковою умовою для отримання неприбутковими громадськими організаціями та спілками статусу громадського об'єднання ветеранів війни таку як входження до їхнього складу в тому числі ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни або членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України. Це допоможе на законодавчому рівні встановити запобіжник від того, щоб будь-яке громадське об'єднання могло просто зазначити у своїх статутних документах відповідну мету діяльності для того, щоб претендувати на визначені законом пільгові умови діяльності для громадських об'єднань ветеранів війни. Також виникли питання щодо функціонування надалі таких організацій, за умови загибелі одного з засновників чи зникнення безвісти. Чи не призведе це до втрати статусу ветеранського об'єднання. Для опрацювання цих питань було прийнято рішення про надання пропозицій та формування переліку питань, пов'язаних з державною реєстрацією та функціональними можливостями відповідних підрозділів Міністерства юстиції України. Ці пропозиції будуть сформовані представником НААУ та Міністерством у справах ветеранів України.

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

